

ceva care l-a făcut să se gândească serios la viitorul său în viață: „ – Mă rog, și de ce-ai să te apuci tu când vei fi mare? ... – Poate c-am să scriu, bunică. – Să scrii? Tu? Ce-ai să scrii mă rog, despre bunica? – Cărți.” Ani și morminte dorm între întrebare și răspuns. Și ce-ai să scrii, mă rog despre bunică-ta? – Ce-am scris, bunică [1, p. 46], adică ceea ce am analizat noi, ciclul *În casa bunicilor*. E un dialog imaginar între trecut și prezent, între prezent și viitor.

Prin urmare, acestea sunt elementele de Bildungsroman prin care Ionel Teodoreanu încearcă să arate, printr-un episod din copilărie, petrecut în casa bunicilor, itinerarul inițial de devenire a unui scriitor.

Bibliografie

1. Teodoreanu, Ionel, *În casa bunicilor*, Editura Ion Creangă, București, 1988.

VIZIUNEA TEORETICĂ A LUI ALECU RUSSO ASUPRA ROMÂNENEI LITERARE

Petru BUTUC, dr., conf. univ.

Summary

Starting with 1850s, the cultural Romanian language changes the direction of development and that is due to historical-cultural movement in linguistics. Alecu Russo advocated fiercely his ideas for this tendency, so that they became extremely important and decisive because any other comments or rumours over the issue fled completely. Therefore he became one of the founders of the historical-cultural movement. Subsequently, the cultural Romanian attains its Latin alphabet in 1860, by unanimous voted law, so this was the beginning of unification and grammaticalization of cultural Romanian language. On behalf of this, cultural Romanian language reaches its highest level of modernization by 1881.

În calitatea sa de scriitor, Alecu Russo a făcut parte din pleiada cărturarilor ce au stat la baza creării literaturii noastre naționale

românești. Alături de Costache Negruzzi, Mihail Kogălniceanu și Vasile Alecsandri, el este unul din făuritorii prozei memorialistice, ai criticii și ai publicisticii noastre literare, fiind, totodată, și cel mai pregătit și autoritar îndrumător în domeniul limbii române literare. Al. Russo a făcut parte din curentul național, care-și avea la bază programul revistei „*Dacia literară*”. Cărturarii acestei direcții susțineau că numai în folclor se conțin veritabilele argumente întru apărarea bazei populare a limbii române literare. De aceea, pentru Alecu Russo gândurile acestea au devenit temeiul decisiv în lupta sa împotriva tendințelor reformatoare, în general, și împotriva latinismului, în special. Reprezentanții acestui curent istorico-literar au avut la baza doctrinei lor ideea constituirii unei limbi române literare care să-și aibă izvoarele în graiul viu și în expresia lui poetică din creația populară, singurele care puteau conferi exprimării literare calitatea de limbă națională.

De aceea, Alecu Russo publică prin anii 40-50 ai sec. al XIX-lea o serie de articole „pentru sprijinirea gândului precum că folclorul, creația populară orală alcătuiește expresia istorică și științifică a limbii noastre naționale” [1, p. 64]. Aceste articole au fost publicate în anul 1855, cu titlul „*Cugetări*”, în revista „*România literară*”. Articolele respective comportă caracterul unei polemici care vizează atât italianismul lui Ion Heliade Rădulescu, cât și fonetismul pumnist, dar mai cu seamă purismul latinist. Aici curențele pseudoreformatoare sunt etichetate drept o formă de „pedantism”, de „scholastică”, drept autori de „sisteme limbistice”, mai fiind numiți și „gramerieni”, care se silesc a schimonosi limba sau se străduiesc să facă o limbă nouă, căci „a vorbi românește nu mai este îngăduit decât cu riscul de a accepta osânda ignoranței” [1, p. 67]

Alecu Russo supune unei analize lucide toate sistemele lingvistice propuse de curențele la modă de atunci, conservându-le arbitrar, dar, mai cu seamă, curentul latinist. Viciul fundamental comun tuturor teoriilor „pedantiste”, este, după Alecu Russo,

ignorarea faptului că limba română, ca și oricare limbă europeană, este rezultatul unui proces istoric îndelungat, care și-a lăsat urmele asupra structurii ei. Întoarcerea la latină este o idee utopică. Eroarea purismului latinist provine și din faptul că teoreticienii ei căutau apropierea dintre latină și limbile romanice, în loc să caute deosebiri prin care s-ar putea determina originalitatea limbii române. După Alecu Russo, o reformă radicală a limbii române, deja creată în decursul istoriei, este o încercare de a strica și înstrăina o moștenire națională, căci limba română este expresia istorică a națiunii române: *„Oare, națiunea română se poate recunoaște în jargonul fabricanților de sisteme? Aceștia fac greșeala să se creadă că limbile se reformează, când, dimpotrivă, limbile se formează zi de zi”* [2, p. 156].

Alecu Russo este destul de categoric atunci când afirmă că istoria limbii române literare *„începe odată cu istoria românilor și cu școlile Ardealului”*, dar nicidecum *„cu școala limbei hrisoavelor sau a limbei publice.”* Alecu Russo demonstrează că limba noastră pornește cu *„școala limbei cântecilor populare, limba inimii neamului; cu școala limbei traducătorilor cărților bisericești, limba credinței; cu școala limbei hronicarilor, limba istoriei, care școlile își dau mâna din veac în veac”* [2, p. 157].

După cum vedem, este vorba de o reluare și o dezvoltare explicită a principiilor enunțate sumar de *„Dacia literară”* și însușite de *„România literară”*, iar mai târziu și de Titu Maiorescu. Drept steag în revista *„România literară”* este ideea unificării limbii care trebuia să fie *„limba înțeleasă de la Tisa la țarmurile Mării”*. După părerea lui Alecu Russo, o limbă literară *„trebuie să ducă la unitatea de exprimare și nu la despărțirea neamului în două limbi”*. Unitatea de exprimare a neamului poate asigurată numai de *„limba obștească ce se scrie și se aude pretutindeni unde sunt români: Limba aceasta constituie o formulare clară a ideii pe care o numim azi baza populară a limbii române literare, idee care-și găsisese un prim izvor în „Introducere” la „Dacia literară”* [3, p. 118].

Alecu Russo a intuit corect definiția istorică a limbilor literare, care își au la baza apariției lor un dialect sau un grai lansat îndeosebi în Epoca Medievală, datorită impunerii lui din punct de vedere economic, literar-artistic sau cultural-biblic; mai departe acest dialect sau grai se dezvoltă împreună cu celelalte, evoluând într-o desăvârșită limbă literară. *„Tradiția orală a neamului nostru cuprinsă în cântecele vechi, zise astăzi balade, ne dă tot românismul cărților bisericești și a hronicarilor, iar nicicum românismul nou. Astă tradiție orală a neamului nostru, neținută în seamă de școale filologice, astă tradiție pe care este zidită naționalitatea română împrăștiată într-o minunată asemănare și unire pe toate laturile românești – e limba”* [3, p. 132-133]. Alecu Russo își întărise această convingere în urma contactului direct cu limba creațiilor populare. El descoperă, cum se știe, balada *„Miorița”*.

Ilustrarea orientării limbii române literare spre tradiția orală, ca formă națională a limbii vechi și populare, a oferit-o însuși Alecu Russo, în *„Cântarea României”*. Lexicul poemului poartă o vizibilă pecete arhaică: *moșie – țară*, *slobozenie – libertate volnicie – libertate etc.* și evidente aspecte populare moldevenești în fonetică: *răpede, blăstăm, a giuca, apropiet etc.* În poemul *„Cântarea României”* istoria este tratată alegoric, iar folclorul devine termenul de referință al specificului național. Patosul romantic nu se compromite prin grandilocvență, ci se susține prin suflul biblic, larg și elevat al stilului în care viziunea istorică se constituie din imagini ce se succed dramatice și idilice, profetice și apocaliptice.

În încheiere susținem că opera teoretică a lui Alecu Russo despre limba literară se caracterizează prin mari și generoase idei călăuzite de un spirit al realității, de un simț critic și de curajul de a înfrunța opinii savante pentru a îndrepta româna literară pe făgașul ei național. Acesta este meritul principal și durabil al direcției promovate de mișcarea culturală de la 1840, cunoscută sub denumirea de curentul istoric-cultural. Acest curent nou, venit la timp, s-a dovedit a fi destul de fertil, de vreme ce a determinat

substanța limbii române literare moderne. Astfel, prin activitatea lui Alecu Russo și a lui Ion Heliade Rădulescu, româna literară a avut doar de câștigat, căci numai prin aportul lor teoretic limba română a izbutit să meargă pe drumul corect al evoluției și dezvoltării.

Bibliografie

1. Russo, Alecu, *Opere*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1967.
2. Munteanu, Ștefan, Țâra, Vasile, *Istoria limbii române literare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
3. Russo, Alecu, *Scrieri alese*, București, 1966.

GHEORGHE VODĂ, POET ICONOCLAST ȘI GNOMIC

Alexandru BURLACU, dr. hab., prof. univ.

Summary

Gheorghe Voda iconoclast, has fame of poncife of 60-iste poetry and Joyce. It's a polemic, gnostic poet, nonconformist, do a poem for splinter. On some clips from hot Rain, wings for M of fresh Trees, and has a pronounced subversive character. Systems of the individual symbols are distinguished by the substrate, a mythological model golemic promoted by opportunistic poetry. Specifics and fascination with the poetry of Voda sit in the „echo effect controlled” the earthquakes and of literature. The momentum generated by the construction of a new company, the „heaven on Earth”, the symbol of the flight expressed great reason is unreliable. Momentum towards the heights of poetry e contrapus „fall”. The idea is that poetry must descend to Earth. Herein lies his effort quiescence flight correction poetry, Dazed by the „Heights”.

Poetul, prozatorul și regizorul de cinema Gheorghe Vodă debutează cu placheta *Zborul semințelor* (1962), urmată de *Focuri de toamnă* (1965); *Ploaie fierbinte* (1967); *Aripi pentru Manole* (1969); *Pomii dulci* (1972); *Valurile* (1974); *Frumos să-i fie pururi chipul* (1976); *Rămâi* (1977); *Inima alergând* (1980); *De dorul vieții, de dragul pământului* (1983); *La capătul vederii* (1984); *Viața pe*